

„Soča“ izhaja vsak petek in velja po pošti prejemana ali v Gorici na dom pošiljana:

Vse leto . . . . . f. 4.40
Pol leta . . . . . „ 2.20
Četrt leta . . . . . „ 1.10

Pri oznanilih in tako tudi pri „poslušnicah“ se plačuje za navadno tristopno vrsto:

8 kr. če se tiska 1 krat
7 „ „ „ 2 „
6 „ „ „ 3 „

Za večje črke po prostoru.

SOČA

Posamezne številke se dobivajo po 8 kr. v tobakarnicah v gosposki ulici blizu „treh kron“, na starem trgu in v mnski ulici ter v Trsta, via Caserma, 3.

Dopisi naj se blagovoljno pošiljajo uredništvu „Soča“ v Gorici Via Mercato 12, I., naročnina pa opravištvu „Soča“ Via della Croce št. 4. II.

Rokopisi se ne vračajo; dopisi naj se blagovoljno frankujejo. — Dolalcem in drugim nepremožnim se naročnina kniža, ako se oglase pri opravištvu.

Kupovanje na obroke.

V novjših časih se je močno razširilo kupovanje na obroke, ki se zdi na prvi pogled jako prikladno, a ki je že marsikoga hudo opeklo. Znani so nam kupčevalci, ki v štacuni malo ali nič ne prodajo, ki pa imajo svoje agente, katere razpošiljajo po deželi, da jim tam lové kupce, ki ne poznajo kupčijskih spletk. Posebno s krojaškim blagom, s podobami, zrcali in pohištvo se kupčuje na obroke. V agenta se vzame tak mož, kateremu jezik dobro teče, da more vsakega človeka omotiti, ako se ga prav dobro ne varuje.

Agent nosi seboj nekoliko blaga na ogled, ali pa je le opisuje s svojimi nepreseljivo spretnostjo. Ako je blago res tako, kakor je agent opisuje, je v resnici velika škoda, če se ne kupi. Če tudi bi kdo blaga ne potreboval, čuti v sebi veselje nad njim, ker je zna agent tako lepo opisati. Navadno pa se prigodi, da človek v resnici blago potrebuje in da le radi tega ga ni še kupil, ker mu je šlo in mu še vedno gre težko za denar.

Ta težava je agentu znana, in hitro je pripravljen pomagati po načrtu, ki ga ljudem razklada na debelo in široko, kolikor njemu ugaja. Ne zahteva koj vsega plačila, zadovoljen je z malim odplačilom in s podpisom, s katerim se kdo zaveže, da bo ostali znesek plačeval v malih obrokih. Kupcu zdijo se pogojji jako ugodni, seže v dlab, podpiše pogodbo, katero mu agent ponudi, ne da bi jo prebral, ter si naroči blaga morda v večji množini nego bi storil, ako bi vedel, kaj pride iz tega.

Zadnje krajarje, katere ima shranjene v kofci, porabi kot prvo odplačilo, katero vroči agentu; včasih pa še ta denar vzame na posodo. Za nekaj časa dobi blago, katero radovedno ogleda od vseh strani; na zunanje zdi se blago lično in trdno, alako se začne rabiti, prepriča se kupec, da je kupil mačko v šakliji. Rad bi blago vrnil, pa ni mogoče; pogodbo je podpisal in je ne more ovreči. V pogodbi ni nič rečeno, kako mora biti blago, samo da je mera prava; na ustne dogovore in na uzorce, katere je videl, se človek ne more sklicevati; za to je že preskrbljeno v pogodbi, katero kupec ni bral ali ni razumel.

Kupec je radi tega nevoljen in si misli: zdaj ti jo naredim; nič ti ne plačam; pridi tirjati, pa ti povem, kako blago si mi dal. Agenti ni od nikodar, pač pa pride sodnijski sluga, ki zarubi dotično blago in izroči plačilni nalog za vso vsoto ob enem. V pogodbi je namreč rečeno, da ima prodajalec pravico zahtevati po sodnijski poti vso pogojeno vsoto ob enem z 80% obrestimi na dolžnikove stroške, ako le enkrat umanjka, da ne plača o pogojenem obroku, n. pri 1. dan meseca, in da sme v tem slučaju dotično blago zarubiti in obdržati, dokler ni vse splatano. Ako kupec v trah mesecih ne poravnava dolga, sme prodajalec obdržati zarubljeno blago in vplačati ali pa tožiti dalje v popolno splatnanje, kakor mu bolje kaže.

Neverjetno je, kako slabo blago se na ta način med ljudstvo speča in kako drago se tako blago plačuje. Obroki celepijo človeka, da podpiše to, česar ne pozna, da se obloži z obležanim ničvrednim blagom, da pride sleparju v roke, ki istirja sleparsko ceno do zadnjega vinarja, ali pa odvzame blago in vplačila kot lahak pa nepošten zaslužek. Mnogi so se že kesali, ki so prišli takim brezvestnim agentom v roke; a žalibog da je bilo prepozno. Tuja škoda naj vsakterega izmodri, ki bi prišel v tako okoliščino, in nikdo naj se ne spušča v dogovore in pogajanja s takimi vtiljenci, ki imajo jezik in blago le zato, da slepijo in sleparijo.

Kder se hoče škode obvarovati, naj ne kupuje blaga, ako ga ne vidi; in če tudi je vidi, naj ga ne jemlje, ako ga ne pozna; temveč poišče naj si prijatelja, znanca ali poštenega človeka, ki mu bo znal svetovati, ali je blago dobro in vredno to, kar se zanj zahteva. Ako je blago vredno toliko, kolikor je postavljeno, naj skuša vsakdo plačati pogojeno ceno; na upanje modri gospodar ne jemlje brez velike sile, na obroke pa nikoli. Bolje je počakati s ku-

pom nego jemati na upanje, ker tako se blago podraži, in bolje je biti brez blaga nego kupiti je na obroke, kakor se godi, ker obroki s nejo blago in denar in pahnejo mnogo ljudij v nesrečo, če ne celo v pregreho.

Postavne določbe glede ravnopravnosti jezikov v Avstriji.

Spisal dr. Fr. Oblak.

VII.

No, glede jezika je stvar sama najvažna določba. Tu velja, zadavo natanko in bistro spoznati, in to sodnikom, ki imajo konečno razsoditi, če tudi bi po nezdobi ne bili večji vsega, kar bi imel preiskovalni sodnik znati, tako razložiti, da imajo vse pred sabo, o čemer je treba v konečni obravnavi s formalno slovesnostjo dati razsodbo in v nji materialno presojenje.

Gledé stvari same je torej preiskovalni sodnik le vrhovni tolmač med strankami, pričami, dokazili na eni in med razsojevalnim sodnikom na drugi strani, kateri ima preceniti, kako vrednost ima nasproti postavi katero dejanje ali opuščanje.

Ni težko sklepati, da preiskovalni sodnik ima biti popolnoma zmožen vsaj jezika strank, s katerimi redno posluje. (Izjeme so povsod žalibog mogoče, pa hvala Bogu le za slučaje.) Postava sama je zavarovala stvar tako strogo, da še preiskovalni sodnik in zapisnikar, ki imata redno oba znati jezik stranke, jej ne zaodzujeta, temveč vrhu vsega tega se tirja, da se kazenski zapisniki s strankami, ki ne govorijo sodnijskega jezika in le kateri drug deželni jezik, pišejo v jeziku stranke, in da se po potrebi ima pridjati še poverjen prevod zapisnika v sodnijski jezik.

Kaj pa, če ena imenovanih oseb, in posebno preiskovalni sodnik, ne ume jezika preslišanega; če preslišani ne govori jezika, ki je deželni jezik v okrožji sodišča; če je jezik stranke torej sodniku in zapisnikarju redno nerazumljiv, tuj jezik? Na vse to se postava ozira in potrebno določuje, in ni prav, kjer se to ne izpolnjuje. Pa naj postava sama govori.

Naravno je, da vsaka gosposka, katere ima izrečno dolžnost, bo javni red varovala in da bo vsa kaznjiva dejanja, naj so ovajena v kateremkoli jeziku, zasledovala. Kadar pa pride stvar pred preiskovalnega sodnika in če je za preiskavo potrebno pismo, ki ni pisano v sodnijskem, pač pa v kakem jeziku, ki je pri sodišči v rabi, zapoveduje § 100 kaz. postopnika takole:

Pisma, ki so pisana v jeziku, ki je navaden pri sodišči (gerichtsüblich) in so važna za preiskavo, ima preiskovalni sodnik dati zapriseženemu tolmaču, *) da jih prevede, in s prevodom vred spisom priložiti.

V olem kazenskem postopniku pa se nahaja gledé jezikov najvažnejša določba v § 163. Ta § omenja preslišavanje prič in je vsled naslednjega § 198,3 veljavna tudi za preslišavanje obdolženega, ter se glasi:

Če priča ni zmožna sodnijskega jezika, se more preslišati brez tolmača le tedaj, kadar poznata toliko preiskovalni sodnik, kakor tudi zapisnikar dovolj njen jezik; če tréba, naj se spisom priloži poverjena prestava zapisnika v sodnijskem jeziku.

Razven tega slučaja se ima presli-

*) Ti tolmači so bili že zgoraj omenjeni; vse kaže, da so oni stalni tolmači. Pri § 163 kaz. post. je govor o tolmačih v kazenski ustmeni pravdi, ki morajo, se ve da, biti tudi stalni tolmači. Tak tolmač prisega (mutatis mutandis): „da prevede brez spremembe natanko in vestno vprašanja, dana od uradnika, in odgovore, dane od vprašanega, ne da bi kaj izpustil ali priložil, ampak da vse dene na papir tako, kakor je slišal.“

šavati te s prispeženim tolmačem in se imajo devati v zapisnik povedbe prič toliko v jeziku, v katerem se preslišuje, kolikor tudi v prevodu v sodnijski jezik. Tolmač se more rabiti tudi kot zapisnikar.

§ 198,3 kaz. post. (veljavna za preslišavanje obdolženca) pa se glasi: Je obdolženi ni zmožen sodnijskega jezika ali je gluhi ali mutast, je treba ravnati se po predpisih § 163, in 164 kaz. post.

Važno, prav važno za jezike je, kar ukazuje postava v omenjenih določbah za preslišavanje prič in obdolženih in celo gledé ptujih in nedomačih jezikov, (kjer torej gre samo za stvar in se ni nikakor bati, da bi se ptujcu kaka narodna pravica kalila). Min. ukaz od 29. avg. 1850 št. 14.553 velevala, kakor sledi: Če se vsled javnega priziva ne dobi tolmač, ki zna tudi pisati ptuj jezik, se ima zapisnik pisati v sodnijskem jeziku, pa se ima omeniti, da se je to zgodilo, ker ni bilo dobiti tolmača, kateri bi znal pisati.

Dopisi.

V Gorici, 10. maja. — Čitalnica goriška pokazala je zopet včeraj, da je svesta svojemu namenu ter da krepko in uspešno deluje na svojem polju. Lepi pomladanski dan, ki smo ga imeli po vetrovnem in neprijetnem tednu, izvalil je sicer popolnoma Gorčane na sprehod, ki je marsikoga utrudil, da poteka ni prišel k besedi in da udeležitev ni bila tako velika, kakor bi bilo pričakovati. Vender bilo je toliko občinstva pričujočega, da sme čitalnica ponosna biti na svojo veselico, in gotovo se nikdo ni kesal, da je prišel v čitalnično dvorano.

Raznovrstni program izvršil se je v popolno zadovoljnost navzočega občinstva, da se malokdaj tako. Uže po prvi točki — „Narodna“, uglasbil dr. B. I-pavico, mešani zbor, — ni se poleglo glasno pritrjevanje, dokler se ni pesem ponovila. Skušnja pričujoča, da je bila srečna ona misel, vsled katere so se pred leti v čitalnici uvedli mešani zbori. Posebe nam je omeniti, da so šempeterski izveščani prvi radovoljno pripomogli k izvršitvi izbranega programa. Sledil je ženski zbor s spremljevanjem na glasoviru. Gospodične pevke pele so ono milobno pesem „Plavaj, ladja moja“, katero je uglasbil Kücken. Po besedi in napevu je pesen jako mila, a še bolj se umili, ako je peta po tako spretnih in izurjenih pevkinjah, kakor se je to godilo v čitalnici. Poslušalci so občudovali lepe, čiste glasove ter natančno, občudno pečje. Gromovita pohvala sledila je osemim gospodičnam, ki so odpele dolgo umetno pesem. Ponoviti se je morale, slednjic pa zopet nastopiti, da so se občinstvu pokazale. Potem je prišla na vrsto Nedvedova „Prošnja“, katero je pel izborni možki zbor, tako da pevski del programa se je izvršil po vsem izvršeno. „Visoki C“, baloigra v enem dejanju bila je v spretnih rokah. Trnovčeva sestra in hči znali ste prav dobro igrati svoji ulogi, pa tudi gospodje so natančno izvršili svoje naloge. Občinstvo je prav pazljivo sledilo zanimivi igri ter je bilo z njo popolno zadovoljno. Burnemu ploskanju ni bilo konca, dokler se niso igralci po dovršeni igri zopet prikazali na odru. Kot zadnja programova točka pela se je Carlijeva „Slavjanka“, mešani zbor s spremljevanjem na glasoviru. Lepa pesem, iz katere veje narodna zavest in navdušenje, znana je večinom „Sodnim“ čitateljem in pela se je tako dobro, da so jo morali ponoviti. Ko je bil program že izvršen, zahtevali so navzoči, naj se ponovi ženski zbor „Plavaj, ladja moja“, kar se je tudi zgodilo v veliko veselje občinstva, in sicer tako ubrano in popolno, kakor prej. Zadovoljni z lepo besedo zapustili so navzoči dvorano. V spodnji dvorani nadaljevala se je domača zabava.

Od sv. Lucije na Mostu, 11. maja. — Poročala je že „Soča“ svojim čitateljem, da je dve leti saporodom kopal voditelj tržaškega muzeja dr. Marchesetti na naših „Ograjnicah“. Kar je učeni tržaški starinolepca izkopal v prvem letu 1884, to nam sedaj razklada v posebnej kajžici, ki je pred tednom dnaj izšla v Trstu. Naslov kajžici je: „La necropoli di S. Lucia presso Tolmino“, kar pomenja v našem jeziku: „Pokopališče pri sv. Luciji pri Tolminu“. Pisatelj nam na 69 straneh popisuje stare najdbe Svetolucijske ter je primerja z oziroma, katere so izkopsali v dragih krajih, n. pr. v Vačah in v Cerknici na Kranjskem, v Hallstattu na Zgornjem Avstrijskem, po Štajerskem, na Koroskem in drugod. Naše pokopališče imenuje jako bogato in veliko, morda največje imej vseh do sedaj znanih pokopališč iz praspodobinske dobe. Iz iskopsanih najdb sklepa dr. Marchesetti, da je bilo ljudstvo, ki je takrat (300 do 400 let pred Kristovim rojstvom) tukaj stanovalo, jako izobraženo. Da ta narod ni bil keltski, kakor navadno trde nemški učenjaki, to je dognano; kajti Keltske so bili surov narod brez višje omike. Marchesetti misli, da so v naših pokrajinah takrat stanovali Veneti. Kaj pa, ko bi bili že takrat v naših krajih bivali naši pradedje Slovani? Vsaj poje naš pesnik Vodnik: „Od nekdanj stanuje tukaj naš rod, — Če ve kdo za drugega, naj reče, od kod“. Sicer je pa knjiga pisana zelo nepristransko in vednostno. A kar nas najbolj veseli, je to, da se je pisatelju prikupil i naš romantični kraj i naše dobro ljudstvo. Prirodno lepoto naših krajev nam poveljuje na več mestih prav poetično, a o našem ljudstvu pravi, da je v obče izvrstno. Zahvaljuje se na gostoljubnosti in prijaznosti, s katero je bil povsod v sprejet, osobito pa je hvalo dolžan našemu vrlému županu g. Ignacijju Kovačiču ter našemu zaslužnemu župniku g. Al. Carlju, ki sta ga tako krepko in vsestransko podpirala pri njegovem podjetju. A tudi mi si štejemo v prijetno dolžnost, zahvaliti se najiskrenejše zvedenemu zdravniku dr. Marchesettiju, pri katerem so dobivali naši bolniki za časa njegovega bivanja mej nami vsikdar brezplačne pomoči. Nadejamo se, da bodedo imeli še mnogo poletij v svoji sredi nam jako priljubljenega poštenjaka, ki se je vedno pohvalno in častno izražal o našem razumnem, poštemem in dobrem ljudstvu. Na svidenje!

Slednjč izražam še iskreno željo, naj bi nam naš rojak zgodovinar S. Rutar obširnejše poročal o tej kajžici v „Sočinih“ podlistkih, da bode moglo tudi naše priprosto ljudstvo kaj zvedeti o nekdanjih tkajšnjih prebivalcih.

Kakor je že znano, koplje letos tudi dunajski dvorni muzej na Goljevi „Ograjnici“. 2. maja je prišel z Dunaja kustos Seembathy ter koplje dan za dnem z 12 delavci. Do danes so odkrili že 150 grobov, deloma jako bogatih. Več o tem pozneje. (Prisimo. Ur.)

S Trnovega, dne 30. aprila 1886. — Sprejmi, draga „Soča“ z našega hriba ta dopis, saj ni bilo nobenega čitati že dolgo časa, kakor da bi ne bilo več Trnovega na svetu, ali pa da vse mirno spi, ali celo da gre vse v redu. Ne eno ne drugo; le rednosti se je nekaj več pa še prav malo pokazalo. Dopisov ni, ker ni dopisnika. Odkar se je vršila volitev župana meseca januarja, vlada od strani županove stranke navidezen mir, pa vendar je vsaj mir, čeravno mu do zdaj nič ne zaupamo; morda se iz piškavega naredi zdrav, stalen, poštem mir. Nečem opisovati, kako se je vršila volitev župana z vsemi glasovi razen onega in s kako močjo, ker je stvar vže zastarela; dregnil bi v srčenovo gnezdo in bi jaz prvi kasil ta navidezni mir. Novo starešinstvo, voljeno vže 6. okt. pr. l., je imelo že 2 seji, pri kterih so se obravnavali zastareli in novi računi. Kako se je stvar obravnavala, ne vem, ker tukaj bi padli v veliko nemilost mogočnjakov, ako bi šli poslušat seje, kakor nam postava pravico daje. Braniti bi nam ne mogli, pihali bi pa vže. Po obrazah vseh starešin brez izjeme soditi, vršilo se je vse prav v lepem redu, vsaj nobeden izmed dvansjstije se ni kazal nevoljnega. Vzrok tej rednosti sta posebno dva nova starešini dve novi moči v občini. Naj bo, kakor hoče, na dobičku smo vsaj, da ne dvomimo več o računih, kakor prejšnja leta.

Novo starešinstvo imelo bo še mnogo gnoja izkudati, ki se je nakopičil v preteklih letih; mnogo je zastarelega in novega dela. Plačevanje občinskega pašnika in novega pokopališča, oddajanje občinskih služeb: obhodnika, poljskega čuvaja, mrliškega ogleda, cerkvenika, organista. In saj je lani tudi g. tajnik tebi, „Soča“, obljubil, da tajništvo opusti „v kratkem času“, in kakor nismo vedeli takrat, ne vemo tudi zdaj, kedaj poteče tisti „kratki čas“. Zraven so še tekoča rečna in neredna občinska opravila, za katera se ne vé čas. Sila dosti besedi bo pri vprašanji, kdo bo plačeval obresti pri dolgu za pašnik in za pokopališče, ali sami zanikarni davkoplačevalci ali tudi natančni za zanikarneže. Kdo razdroši to zamotano štrno? Kaj pa naš krajnj šolaki svet? Menda še skoro dve leti ni imel nobene seje. To je pravo peto kolo; a tudi temu je potekla doba; treba bi bilo voliti nove svetovalec pa boljše. Iz tega je videti, kako

žalostne razvaline kaže trnovako občinsko življenje: tu nič, tam nič, ondeslabše kot nič. Vidti se, koliko ogromnega dela čaka župana in starešinstvo. Ali bodo zidali tisti močje, ki so prej podirali? Ali bojo mogli, ali bojo hoteli novi starešine kaj popraviti? Iz tega navideznega mira, iz te soparice lahko pride rodoviten dež ali poguben sramoten tresak in grom. Župan, sklicajte seje pogostoma; delajte pridno vsi; ker podrtje je silno dosti. Ukazujte g. tajniku, kakor Vi hočete, še ta „kratek čas“, dokler ne odstopi, kar je že pred letom obljubil. Zdi se, da živimo v Matuzalemovih časih.

Cital sem v „Soči“ dopis iz melških hribov, da slavno c. k. okrajno glavarstvo v Tolminu ni poslalo komisije, ki bi morala preiskati samomorilca. Razmere v Devinu ob jedranakem morji nam niso mnogo znane; pa slišali smo, da so našli v morji truplo mladenca, kteri si je menda sam življenje vzeti. Tudi tje niso spoznale dotične oblasti potrebna poslati komisijo. Mladencu dajejo vsi spričevalo prav poštenega vedenja; ni se ogibal ne cerkve ne spovednice. Ne moremo vsoti za čisto zlato, kar govore njegovi sorodniki v St. Ferjazu in v Podgori. Mislimo, da v obeh slučajih bi bila komisija na pravem mestu. Za Trnovo je drugače pri naših mogočnjakih. Stvar je zastarela, pa vredna da jo primerimo drugemu slučaju. Neki deček doma od Voglarjev, ki je hodil na Trnovo v šolo, bil je prav krotek in mirea; zbolel je za davico v grlu in osmi dan potem je tudi za to boleznijo umrl; in kaj so izuhtali naši mogočnjaki? da omenjeni dečko je za udarci umrl, ki jih je od gosp. učitelja v šoli dobil, in hajdi s tožbo na okrajno glavarstvo in s prošnjo naj vzame g. učitelja v preiskavo. In res okrajno glavarstvo ni v tem obziru posnemalo ne tolminskega ne gradiškega okr. glavarstva. Za 3 dni pošlje, ko dečko zakopan leži, preiskovalno komisijo v Ravnico; in kaj je dobila? V grlu vse gnilo zaradi „augino“, in od udarcev ni bilo sledu. Kaj pravite k temu, dragi čitatelji cenjenega tednika „Soča“?

Iz Štanjela, 1. maja.

„Le hitro na delo roke,
Pod sivo to skalo leže
Veliki, neznani zakladi!
Rumenega kupi zlata
I belega čudo srebra
V globoko zakopani kadi.“

Tako, dragi bralac, govoril bi bil tudi Ti, če bi bil gledal na veliki četrtek zvečer, ali bolje po noči, okolo tukajšnje cerkve može, ki so resnih lic in bliskajočih oči z magnetno iglo in železnimi črugi iskali neizmernih bogatij, zakopanih v zemlji. Začelo dejanja opisuje pesem, enako i konec pesni označuje njih nehanje: „Delitve več treba ni bilo“. Godilo se je pa to nekako tako le.

Že več ko pred letom dni prišli so v Štanjel neki močje s Kranjskega in Tržaškega in nadlegovali tukajšnjo cerkveno predstojništvo in županstvo, naj se jim dovoli poiskati in vzdigniti pred cerkvijo zakopani denar; češ, saj bi bilo vendar škoda, če bi tako ležal in ga jela počasi rija. Sklicevali so se na neko pismo nečega generala. Ta je baje pisal svoji sestri, živeči v Novem mestu, da leži iz časa francoskih vojsk tukaj zaklad zakopan. Čeravno vest ni nikakor verodostojna, ker po tukajšnjih cestah Francozi niso vozili svojih blagajnic (cest v tem smislu takrat tukaj niti bilo ni) in so v naših krajih bivali le mali oddelki francoske vojske itd., dovolilo se je vendar tem za srčno boleznijo in pomanjkanjem v žepu trpešim revežem, naj poskusijo svojo srečo. Cerkevno oskrbnništvo in županstvo je pa privolilo to le radi tega, da je imelo enkrat mir, zlasti ker so k temu tudi domačini prigovarjali, in pa da se prepriči večje zlo.

„Kar koli delaš, delaj previdno pa glej na izid“; naredili in podpisali so pogodbo, čegav bo denar. Skromni ravno niso bili. Za 3 milijone se ne udamo, pravi stari berač Logar, kedar govori o cesarju Francu, ki je vladal pred Ferdinandom“. Milijoni jim niso delali preglavice, pač pa je bila druga težava. Zahtevalo se je namreč, da morajo poprej vročiti cerkvenemu oskrbništvu 20 gld. Mož pa, ki je najbolj silil, je bil suh; i to je bilo hudo in nevarno njemu. „Tako blizu in vendar tako daleč“. Pa česa ne more resna volja in pogum? Drugih 10 je seboj pripeljal, ki so bili hujši od njega; imeli so cveak. Ž njimi je bil tudi gimnazijski učitelj iz Vidma. Raket je, da je duhoven, a da ne mašuje, ker nima časa. Radi mu verujemo, da mu drugo važnejše opravilo tega ne dopušča. Čakali so toliko časa, da so šli drugi ljudje spat; iskali so potem okolo cerkve kake pol ure. Prepričali so se lahko, da na tistem mestu, kjer so mislili, da je zaklad, in kjer se jim je dovolilo kopati, ni ničesa zakopanega. Hoteli so še drugje iskati; nabralo se je tudi nekaj ljudstva in za to jim je župan ukazal, naj gredo lepo domov.

Godilo se je vse brez hrupa in prepira in navzoči žandar ni imel najmanjšega posla. Stvar je smešna in jaz bi teh čenč nikakor ne omenjal, če ne bi bil bral v nemem slov. časopisu goropadnih neresnic o tej zadevi. Razdraženosti in prepira v naši občini ni nobenega in ni bilo nobenega. Nekteri občinski

odborniki so se hudovali, ker se pogodba ni sklenila v seji in ker se glasi preugodno za Stanjelsko občino.

Pa tudi ta jeza ni več vredna, kakor prepri nekdanjih Abderitov. Če bi se res kaki denarji našli, delili bi jih na drugem bolj merodajnem mestu. Ljudstvo se je pa smejalo in pozabilo na milijone. Cesar človek ni užival, ložej pozabi. Opomniti mi je, da vražjih sredstev (kalamona ali kaj takega) nobeden ni rabil. Profesor-duhoven ni bil na lici mesta. Obžalujemo pa, da je naše ljudstvo še zmirom tako praznoverno. (Vsi, ki so bili tukaj, so rojeni Slovenci, tudi Videmski duhoven je beneški Slovenec, kakor ga jezik razodeva.) Zakladov iščejo tam, kjer jih ni; kjer so pa zakopani, jih pusté ležati. Kedo pa je v tej čestivredni družbi slepar, kedo osleparjen, tega ne vemo.

Iz županije Libušnje, 2. maja. — Prislovica

pravi: Voda in ogonj dobro služita ali hudo gospodarita. Resnica tega pregovora je dovolj umljiva in vsakteremo znana. Dobrota ognjena in vedena nam je v vsakdanju korist pri napravljani živeža, pri kovanji različnega orodja itd. Nasprotno loti se nas neka žalost in nevolja, ko vidimo, da ti dve moči zapustite svojo mejo ter nam žugate uničiti ali vsaj zmanjšati naš časi imetek. Tega vsega nas lahko prepriča skušnja.

Pri nas imamo ob vodah dokaj oral peščenih zemljišč, na katerih priraste k večjemu kaka jelša, mrleka, topol, malo vrblja. Marsikotremu posestniku je povodenj poplavila bodi si radi njegove nemarnosti ali nemoči v obrambi z dolgim časom lep travnik, kos rodovitne njive, del pašnika. Iz teh različnih poplavljenih in po vodi opustošenih delov zemljišč nastali so s časom ti prostorni, maloobrasteni in večidel goli prodi.

Naše sosednje županije so popravile v zadnjih letih nemarnost svojih prednikov ali vsaj se prizadevajo popraviti jo, da bi ne imela voda take moči dalje škodovati. To vidimo pri tolminskih branah. Tisto opazujemo pri volčanski brambi. Drugačno je v naši županiji. Tu gospodari voda po svoji volji. V tem oziru je videti pri nas neko malomarnost. Stori se in deluje se za obrambo zemljišč pred povodnjo malo ali pa nič.

Želeti bi bilo, da bi se tem nezgodam v okom prišlo. Po omenjenih goličavah in prodih bi se s časom svet obrastel bodi si za košnjo ali za pašo. Dolgotrajne pravde bi ponehale, ki so nastale med nekaterimi občinami radi užitka, ako se določi, napravi in utrdi vodi pravi tok.

V naših krajih je svet ob vodah večinoma mehke. Radi tega preravnjuje, preobrača in širi voda brez vsake ovire vedno svojo strugo. Trebalo bi tukaj umnih pa tudi krepkih rok, ki bi z vso odločnostjo skušale škodo, po vodi prizadeto, nekoliko popraviti ali vsaj nadaljnemu odplavljenju ustaviti se z dobrimi brani v bran.

Tudi drugod po svetu narejajo vode mnogovrstne škode, ali ljudje so sprevideli, da to se da zabraniti pred silnimi povodnjami. Jeli so staviti trdne graje, močne brani. Delajmo tako tudi pri nas. Potem bodo vsaj deloma zavarova naša zemljišča pred poškodovanjem po vodi. — Le vsestransko delovanje nas privede do blagostanja in spoštovanja.

Pribislav.

Politični razgled.

Državni zbor zdaj le po redkem zboruje in seje so brez posebne zanimivosti, dolgočasne, kakor na pr. poročila o peticijah. V klubih vrše se razprave, kako bi se pretresali zakonski predlogi ogerske nagodbe. Predlog o carinskem tarifu oddá se carinskemu odseku, ki se pomnoži zategadelj z 12 udi. Vse ostale predloge bode pa razpravljajal jeden odsek, ki bo štel 45 udov. Vladi bi bilo ljubše, ko bi se za vsak predlog volil poseben odsek, ker bi manjše odseke laže vodila po svojih mislih. Ali Čehi in Poljaki so se temu uprli in zahtevali in tudi dognali vkupno razpravo v jednem odseku. S predlogi so posebno nezadovoljni Čehi, ker preživo čutijo, da nagodba svojo ost obrača največ proti njim, ker ne ugaja njihovim gospodarskim potrebam, niti ne jemlje ozira na politično veljavo češkega naroda. O slovenskih poslancih poročajo „Nar. Listy“, da bodo slovenski poslanci za bančni statut glasovali samo proti temu, da bode napis na bankovcih tudi v slovenskem jeziku in da bode banka reeskomptovala posojilniške menice.

V seji 11. t. m. dopolnil se je carinski odsek s 12 poslanci, izmed slovenskih voljen je Šuklje. Obveljal je dr. Riegerjev predlog, da se za ogerako nagodbo voli skupen odsek 45

udov, katera volitev izvrši se v četrtek 13. t. m. Potem je prišla na vrsto splošna razprava o predlogu, s katerim se določuje odpisovanje zemljiškega davka pri ujimah (elementarnih nezgodah). Več o tej postavi povemo prihodnjič.

V včeranjji seji se je izvolil odsek 45 članov za ogersko nagodbo. Predsednik mu je knez Čartoriski, prvi podpredsednik Herbst, drugi Rieger. Končala se je splošna debata glede odpisovanja zemljiškega davka pri ujimah. Dotični vladin predlog vzprijel se je v podlago specialne debate.

Govorilo se je in pisalo, da cesar letos obišče zasedeni deželi Bosno in Hercegovino, a sedaj se ta vest preklicuje.

V Srbiji vršile so se volitve pod neznanjskim pritiskom vlade. Ako so vsa poročila opozicijske stranke resnična, potem niso bile volitve izraz narodove volje, temveč vladine samovolje. V mnogih krajih so žandarmi razgnali in pozaprlji volilce in vladin komisar je imenoval volilne može. V vseh večjih mestih voljeni so opozicionalci, vlada je zmagala le na kmetih, kjer je ljudstvo še nevedno. Beli Grad, kjer je volitev trajala do 4. ure zjutraj, voljena sta dva opozicionalca, kar se že 28 let ni zgodilo. Natančno razmerje glasov ni še znano. Vlada in opozicija trdita, da imata večino; a zdaj ima še kralj imenovati 40 poslancev in s tem vlada dobi stalno večino. Vpraša se pa le, kako dolgo bo srbski narod kaj tacega trpel.

Grki se niso hoteli udati željam vevlastij in zato so poslaniki odšli iz Aten in se umaknili na brodovje. Potem so izrekli blokado nad grškimi obalami. Nobena grška ladija ne sme iz pristanišča odpluti in nobena od drugod prišedša ne sme približati se obrežju. Delyannis je dal svojo ostavko, a kralj je ni vzprejel, pozneje se je zopet premislil in poklical po vrsti več mož, da bi sestavili novo ministerstvo, a vsi so se branili, naposled je to nalogo vzprijel Valvis, a to ministerstvo nema nobene politične barve, ali hoče se udati vevlastim in razpustiti vojsko. To pa bi po mnenju nekaterih bilo nevarno, ker bi lahko prišlo do ustaje, ker je narod nezadovoljen in bi bil še bolj, ko bi videl, da Grška ne pridobi nič, dasi jo je mobilizacija toliko stala. Vojne začeti si pa tudi ne upajo, ker vedó, da bi bili tepeni. Kralj se neki že boji za krono. Vseh Grkov oči obrnene so na Kreto in Makedonijo, kjer pričakujejo ustanek, ki bi jih morebiti rešil iz zadrege.

Domače in razne vesti.

Duhovske zadeve. Novoimenovani knezoškof tridentinski dr. Evgen Valussi, odpeljal se je pretekli ponedeljek na Dunaj, kjer je bila pri papeževem nunciji o njem kanonična obravnava. Tam se določi, ali bo novi škof posvečen v Gorici ali v Tridentu; vsekako pa se zdi, da bo posvečenje meseca junija, kajti papežev konsistorij, v katerem se novi škof potrdi, bo pred 10. junijem, najbrže 7. — Mil. gospod knez in nadškof goriški dr. Alojzij Zorn peljal se je preteklo sredo v Trst obiskat mil. gosp. škofa tržaškega. Na poti se je pripetilo, da je dal svojemu dekanu v Tržici Jožetu Podreki odvezo v smrtni uri. Omenjeni dekan je bil namreč namenjen v Trst s istim vlakom, s katerim se je peljal nadškof, ter je bil že kupil vozni list na tržaški (Monfalcone) postaji. Ko se bliža železniški vlak postaji, gre dekan pred postajo, da bi sedel v voz. Tu ga zadene mrtud, da se zgrudi na tla in umrje, ne da bi prišel zopet k zavesti. Nadškof je to še o pravem času videl, ter je z voza dal umirajočemu odvezo. To so bili po Gorici nekateri tujci tako raznesli, kakor da bi se bila nadškofu kaka nesreča pripetila, česar pa ni bilo.

Imenovanja. Simon Rutar, profesor na c. k. gimnaziji v Spiljetu, imenovan je asistent pri ondanjem starinarskem muzeju. — Namestništveni svetovalec v Trstu prof. Giovannielli postal je poročevalec v gospodarskih šolskih zadevah v Primorji. — Kot vladni zastopnik pri tržaškem mestnem zboru imenovan je mesto njega namestništveni svetovalec Aleksander Scherl; poročilo v deželno-kulturnih zadevah dobi pa Žiga Baron Conrad, do zdaj okrajni glavar v Spiljetu. — Na tega mesto pride g. Truxa, sedanji okrajni glavar v Lošinju, ki bo imel kot naslednika novoimenovanega okrajnega glavarja Ivana Simsig-a. Namesto tega pride v Trst Rudolf Czernack, do zdaj v Gorici. — V Gorico pride okrajni komisar Jož. pl. Fabris in Sežano;

v Sežano pa prof. Attems iz Trsta. — Alojzij Lasiaac, namestništveni koncipist, imenovan je okrajni komisar s službo v Tolminu. — Konceptni praktikant Aleksander vitaz Ivo postal je namestništveni koncipist. — Govori se, da bodo sledile še druge premembe med političnimi uradniki v Primorji, iz česar bi bilo sklepati, da je morda prof. Taaffe obrnil svoje oči na jug.

Visoke goste dobiva letos Gorica prav po gosto. Pretekli ponedeljek došel je s svojo obitelji ali družino vzvišeni gospod Sisiñij baron Pretis de Cagnodo, namestnik Njegovega Veličanstva presvitlega cesarja v Primorji, da se tukaj od dela in od boleznih nekoliko oddahne. Koliko časa ostane v Gorici in kaka je bolezen, ne vé se; listi pripovedujejo, da dobi vzvišeni gospod dopust za več mesecev in da morda si izprosi celo slovo od državne službe. V tem slučaju premenila bi se najbrže vsaj nekaj sedanja politika na Primorskem. V sredo došel je nadvojvoda Rainer, da si ogleda tukajšnjo vojaško posadko. Drugi gosti so napovedani.

Goriška podružnica Družbe sv. Cirila in Metoda sprejema vsak dan nove ude, ki se oglašajo. Ustanovniki plačajo 10 gold. za vselej (h kratu ali v več obrokih), letniki plačujejo po 1 gold. na leto, podporniki pa samo 10 kr. na leto. Ker so doneski razmeroma majhni, mogoče je vsakemu rodoljubu pristopiti tej družbi. Nikdo izmed naših rojakov, ki se zavedajo dolžnosti, katera imajo do naroda, bi ne smel ostati zunaj podružnice, ampak vsakdo naj bi stopil v tisto vrsto družvenikov, ki mu najbolj ugaja. Zavednejši rodoljubi in tisti, katerim okoliščine in čas pripuščajo, naj bi drugim svojim sorojakom pojasnili namen društva ter pomagali jim pri oglaševanju s tem, da bi njih imena zapisovali pa naznanjali jih osnovalnemu odboru. Andrej Komel pl. Sočebanski pristopil je zadnjič, ko je bil v Gorici, kot ustanovnik ter dal tako izgled, ki naj bi ga rodoljubi posnemali. Osnovalni odbor sprejema tudi vplačila. V kratkem se skliče občni zbor, da izvoli stalni odbor po določbah društvenih pravil.

Prve češnje dobili smo ta teden; drobne so, a ni se čuditi, kajti prave toplote imeli smo do zdaj še malo. Uresničilo se je do zdaj, da po mokri, mrzli zimi je tudi pomlad taka. Ni še dolgo tega, da se je sneg prikazoval po naših hribih, kakor po mnogih drugih deželah.

Razpisano je mesto potujočega učitelja za slovenske okraje v Primorji. Letna plača znaša 1000 gld., odškodnina za potovanje 600 gld. Prošnje je treba vložiti pri c. k. namestništvu v Trstu do 14. junija. Mesto je izpražnjeno, ker je bil g. Kramar imenovan ravnatelj slovenski kmetijski šoli v Gorici.

Porotne sodnje začele so v Gorici pretekli ponedeljek in bodo trpele do jutre. Prvi je bil na vrsti neki L., ki je zlorabil deklino, ki ni imela še 14 let; tožili so ga posilstva, oziroma drugega zlodejstva, a bil je oproščen. Drugi je prišel na vrsto neki L., ki je izdal dva ponarejena bankovca po 50 gld.; porotniki so ga spoznali nekivega onega hudodelstva, katerega je bil tožen. Tretji je stal pred porotniki neki uradnik L., ki si je bil prisvojil 2200 gld. položenega denara (depositi), bil je nekriv spoznan. Danes sodijo onega italijanskega grofa, ki je streljal na svojo ženo in jo ostrelil. Radovedneži pred sodno hišo glasno izražajo, kak izid bi jim bil všeč. Jutre se bota sodila dva kmeta iz Italije, katere tožijo, da sta pomagala ponarejati vrednostne papirje. S tem se sklene sedanje zasedanje.

„L'Eco del Litorale“ bil je zadnjič zasežen radi članka, v katerem se je opisoval pogreb ogerskega pravosodnega ministra Paulerja in njegovo mnenje o židovskih uradnikih.

Volitve v mestno starešinstvo so vedno bliže in gibanje zavednih meščanov je vedno živahnejše; omahljivi in strahljivi se pa bojijo, da bi kdo sumil, da diha, ter objavljajo, da so vedno stari. Tega niti ni treba trditi, ker to je javno znana stvar. „Corriere“ toži, da se njegovi privrženci ne jedini in pripravljene prižgati Bogu eno svečo, a drugo zlodeju, samo da si priborijo starešinske sedeže. To smo vedno trdili, a „Corr.“ ni hotel verovati; zdaj sam priznava, da je tako.

Ura v prvostolnici cerkvi, kakor tudi ona v zvoniku župne cerkve sv. Ignacija, se vender namaže, da bo dobro tekla in prav kazala. Mestni magistrat se je potrudil, da je poiskal mojstra, ki zna zdraviti bolne ure. „Za denar in dobro besedo se na svetu vse dobi, celo „urmoher“. Pri tej priliki se je pa očitno pokazalo, da dosedanja politika v Primorji ne hodi pravih potij. Med tem ko se mnogi tisočaki odštevajo, da se vbija nežni deci pred izpolnjenim osmim letom taj jezik v glavo, za kateri mladina nima še potrebne podlage, se nikdo na to ne spomni, da bi se obrtni poduk toliko razširil, da bi se navadil kak deželan pohabljen ure strojiti. Radi te neprilichnosti bil je naš mestni magistrat siljen iskati urarja v bližnji Italiji, kamor pojde naš denar, ki bi lahko doma ostal, ako bi se naši obrtni učili ure

popravljeni namesto der die das. Posrečilo se je magistratu, najti onega slavnega mojstra, ki je tudi tržaško mestno uro postavil v svojo popolno zadovoljnost. Torej v Trstu kakor v Gorici. Sicer živi tudi na Gorenjskem neki Pogačnik, ako se ne motimo, ki je izvrsten urar in postavlja ure po Kranjskem, Hrvaškem, Štajerskem, Koroškem, in je povsod dobro znan; le v Gorico ni še dospel njegov glas. Gorica je bližja Italiji nego Kranjski, zato se naravno prej čuje glas iz Vidma nego iz Ljubljane. Da bi si omikani Italijani dali ure stavljati od surovih Slovencev, kakor jih imenuje glasilo italijanskih omikancev, je sicer težko pričakovati, ali vlada bi morala za to skrbeti, da bi denar ne šel brez potrebe iz cesarstva. Kak velik vriš je bil med dunajskimi židi o priliki poroke presvitlega prestolonaslednika! Zdej pa molčita „Neue freie Presse“ in „Corriere“, kakor da bi nič ne vedela.

„Corriere“ je pravo brezumno (baratro) vsakojake učenosti, ali gorje mu, kdor bi se hotel iz njega kaj učiti. Moral bi najprej kupiti vevnik, v kateri bi vsul njegove raznovrstne novice, ter počakati, da odloči vevnik zrnje, ako ga je sploh kaj, od plev. V novi kakor v stari zgodovini, v bližnjih kakor v daljnih dogodbah ima svoja poročila, ki se ne ujema je z onimi, ki dohajajo drugim ljudem. Sv. Gora mu je na desnem, gora sv. Valentina na levem bregu Soče; Bolc mu je na Kranjskem, Karol X umrl mu je v Strassoldovi palači na trgu sv. Antona, v Schwarzevi kavarni je strop napravil ropot in škodo, katere drugi niso videli, dva vojaka sta se sekla s sabljami, ki niso zapustile nožnic. Ako glasilo židovskega razumnštva se stvarmi, ki so pred očmi, tako postopa, ni se čuditi, ako trdi, da učni jezik na priznanskem gimnaziji je italijanski, in ako valed tega solze pretaka, češ da se zatre v Pazinu italijanski gimnazij. Kakor zgodovino, dela „Corrierov“ učenjak s narodnim pravom. Z zadovoljnostjo in odobrudo navaja besede Favettijeve, ki je pred 30 leti pisal, naj se napravijo v Gorici, v Trstu in v Istri italijanski gimnaziji (bres nemških), a Slovenci naj imajo svoj gimnazij v Ljubljani, kjer je njih središče. Ker nas je Slovencev večina v Primorji, zato naj bi Primorsko imelo tri italijanske gimnazije, a Slovenci naj bi šli iz dežele! Ne vemo, ali je „Corrierov“ modrijan bolj prismuknjen ali bolj žid.

V Ameriko izseljuje se ljudstvo iz Italije in iz sosednje furlanske ravnine leto za letom. Tudi ta mesec odplul je iz Genova parnik, ki nese več naših sodeželanov v Buenos Ayres. Med njimi je tudi mnogoleten naročnik našega lista, zvest sin slovenskega naroda, ki nam je sporočil, da hoče v Ameriki srečo iskati. Zelimo mu iz arca srečno potovanje in srečno bivanje v daljnem svetu; a žal, da mora človek domači svet zapustiti in obrniti se v nesnano tujino, da si življenje lože ohrani. Blagor mu, kdor more na zemlji svojih očetov po izgledu svojih dedov trpeti in mreti, ne da bi mu trebalo spuščati se v neznane vrtnice, ki ga lahko vzdignejo kot zmagovalca, a tudi lahko potopijo, da ni sledu več za njim.

Občna zgodovina. Spisal in založil Janez Jesenko. Tretji del: Novi vek. Drugi skrajšani in popravljani natis. Cena 40 kr. V Ljubljani. Natisnila „Narodna Tiskarna“. 1886, 8,92 str. Tako se imenuje šolska knjiga, katero je izdal neutrudljivi pisatelj slovenski, profesor v Trstu. Ni nam treba poudarjati, da je tvarina v knjigi tako razdeljena in pripravljena, kakor zahtevajo dotične določbe šolskih oblastij, ter da je umevno in lepo pisana po zahtevah in poznanji najnovejšega časa, ker vse to se po sebi razume. Le željo izražamo, naj bi se v naših šolah prav pridno rabila. Razen mnogih zgodovinskih in zemljepisnih del, ki se v knjigarnah dobivajo, izdal je neumorni delavec na slovenskem polju tudi prevod Goldsmithovega „Župnika Wakefieldskega“ (1 gld.) in Cummins-ovega „Prižigalca“ v dveh delih (2 gld.)

Zahvala.

P. n. visokim pokroviteljem in vsemu prečastnemu prebivalstvu, ki je o priliki stoletnice ustav v obilem številu prijazno obiskalo, ali svoja voščila poslalo od blizu in od daleč, ter z denarnimi darili za slavnostno knjigo ali sploh za povzdigo te slovenski tako obilo pripomoglo, izrekuje podpisani konvent po dolžnosti, ki jo čuti, očitno svojo brezmejno hvalečnost ter priporoča sebe in ves ustav nadaljnji vsestranski naklonjenosti in blagovoljnosti.

Konvent vsmiljenih bratov v Gorici, 8. maja 1886.

JANEZ OD BOGA SOBEL,
prijor.

Zahvala.

Vsem gospodom davkarijskim in sodnijskim uradnikom, gospodom županu in beležniku, deputaciji „Lirinih“ pevcev in vsem drugim gospodom in gospam, kateri so me pri mojem odhodu iz Komna celo do Dornberga sprejeli in mi s tem posebno čast skazali, izrekam svojo presrečno zahvalo.

Tolmin, 12. maja 1886

FRANC KOFOL, c. k. kontrolor.

